

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.08.2012, sp. zn. 25 Cdo 4682/2010, ECLI:CZ:NS:2012:25.CDO.4682.2010.1

Číslo: 8/2013

Právní věta: Vznikem škody ve smyslu § 55 odst. 1 písm. a) zákona č. 449/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se míní škodná událost, tedy každé jednotlivé škodlivé působení zvěře na zemědělské pozemky, polní plodiny a zemědělské porosty, od níž počíná běžet prekluzivní lhůta k uplatnění nároku u uživatele honitby. Je-li rozsah škody zřejmý okamžitě (např. když porosty byly zcela zničeny nebo byly ztraceny vynaložené náklady), činí prekluzivní lhůta pro vyčíslení výše škody shodně 20 dní počítaných od téhož okamžiku. Projeví-li se poškození plodin až poté, co byla provedena jejich sklizeň (jestliže teprve porovnáním očekávaného výnosu se skutečným lze určit ztrátu), zakládá zákon samostatně běžící lhůtu v délce 15 dnů, jejíž počátek odkládá až k ukončení sklizně (§ 55 odst. 2, věta druhá, zákona).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.08.2012

Spisová značka: 25 Cdo 4682/2010

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Myslivost, Náhrada škody, Prekluze

Předpisy: § 152 odst. 2 o. s. ř.
§ 55 předpisu č. 449/2001Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se domáhala zaplacení 154 350 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody za ušlý výnos ozimé pšenice, kterého mohla dosáhnout, kdyby porost nepoškodila černá zvěř. Žalovaná je uživatelem honitby v lokalitě, kde byla pšenice pěstována.

M ě s t s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 10. 10. 2008 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že podle zápisu z kontroly škod zvěře na orné půdě a lukách v honitbě Školního lesního podniku K. (dále též jen „ŠLPK“) ze dne 12. 4. 2006 byla orná půda o výměře 34,61 ha v katastru obce B., hon 2002/5, osetá ozimou pšenicí, poškozena rozrytím černou zvěří, žalobkyně předběžně vyčísliila škodu na 64 893 Kč a vyzvala ŠLPK ke sdělení stanoviska ke škodě. Žalobkyně znovu provedla výpočet škody na 213 000 Kč a vyzvala ŠLPK k uhrazení škody dopisem ze dne 1. 6. 2006, který mu byl doručen dne 14. 6. 2006, a dopisem ze dne 30. 8. 2006, ve kterém vyčísliila výši škody po provedené sklizni na základě údajů z vážního deníku částkou 154 350 Kč a vyzvala ŠLPK k úhradě škody nebo uzavření dohody o náhradě škody, jinak podá žalobu k soudu. Soud prvního

stupně vyložil, že podle ustanovení § 55 odst. 2 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti (dále též jen „zákon“), existují dva postupy uplatnění nároku, který se jinak prekluduje – buď poškozený uplatní nárok na náhradu škody a současně ji vyčíslí nebo za situace, kdy lze škodu vyčíslit teprve v době sklizně, musí poškozený nejprve nárok uplatnit a do 15 dnů po provedené sklizni škodu vyčíslit. Žalobkyně poprvé uplatnila nárok na náhradu škody a vyčíslila škodu v zápisu z kontroly škod ze dne 12. 4. 2006, opětovně nárok vyčíslila dopisem ze dne 1. 6. 2006. Stěží tak podle soudu může obstát tvrzení žalobkyně o nemožnosti vyčíslení škody před sklizní, jestliže tak sama dvakrát učinila. Vyčíslila-li žalobkyně škodu dopisem, který byl ŠLPK doručen dne 14. 6. 2006, měla žalovaná na nahrazení škody nebo uzavření dohody o náhradě škody lhůtu do 14. 8. 2006 a žalobkyně prekluzivní lhůtu pro podání žaloby do 14. 11. 2006. Žaloba však byla soudu doručena až 19. 1. 2007, nárok žalobkyně tak zanikl.

K odvolání žalobkyně K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 9. 8. 2010 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že základ nároku je dán, a ve výroku o výši škody, příslušenství a náhradě nákladů řízení jej zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a po zopakování dokazování listinami – přípisy žalobkyně adresovanými žalované ze dne 30. 8. 2006 a 1. 6. 2006 a zápisem z kontroly škod zvěře ze dne 12. 4. 2006 – vyložil, že pojem „lze vyčíslit škodu v době sklizně“ znamená, že poškozený má objektivně možnost zjistit výši škody teprve v době sklizně. Počátek běhu lhůty k uplatnění nároku u soudu je v tomto případě vázán na úkon vyčíslení, které musí být provedeno do patnácti dnů od provedení sklizně. Do té doby má poškozený povinnost pouze svůj nárok na náhradu škody uplatnit ve lhůtě uvedené v § 55 odst. 1 zákona. Sdělil-li poškozený současně s uplatněním nároku na náhradu škody uživateli honitby též „předpokládanou“ výši škody, nešlo ještě o vyčíslení škody s následkem počátku běhu šedesátidenní lhůty pro úhradu náhrady škody nebo uzavření dohody o náhradě škody. Ani přípis ze dne 1. 6. 2006 nemá povahu vyčíslení škody, neboť se v něm hovoří o „předpokládané sklizni“ a z jeho obsahu je zřejmé, že rozsah škod je uváděn pouze orientačně. Přes značně „výhrůžnou“ formulaci chápe soud tento přípis podle jeho obsahu jako další uplatnění nároku na náhradu škody ve smyslu § 55 odst. 1 zákona, nikoliv jako vyčíslení škody. Podle odvolacího soudu je tak z hlediska běhu lhůt právně významným až přípis žalobkyně ze dne 30. 8. 2006, z jehož obsahu je zřejmé, že v návaznosti na provedenou sklizeň je vyčíslena škoda způsobená zvěří na polních plodinách; byla-li žaloba podána 19. 1. 2007, je včasná. Nebylo-li mezi účastníky řízení sporu o řádném uplatnění nároku žalobkyně na náhradu škody, provedení sklizně ve dnech 20. až 21. 8. 2006, ani o tom, že žalovaná je uživatelem honitby v příslušné lokalitě a že k poškození plodin došlo působením zvěře, vyslovil odvolací soud mezitímním rozsudkem, že odpovědnost žalované za škodu ve smyslu ustanovení § 52 odst. 1 písm. b) zákona je dána. Spornou dále zůstává výše škody.

Proti výroku rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které odůvodňuje podle § 241a odst. 2 písm. a), b), odst. 3 o. s. ř. Označuje tři skutková zjištění, která podle ní nemají oporu v provedeném dokazování: 1) Majetkový stav žalobkyně se poškozením porostu pšenice snížil nebo nezvýšil, ač to bylo možné očekávat. Žalobkyně netvrdí, tedy ani nepředkládá důkazy, že by poškozením porostu ozimé pšenice byla zasažena její majetková sféra, ať již ve formě skutečné škody nebo ušlého zisku, v žalobě totiž ani netvrdila, že by byla vlastníkem údajně poškozeného porostu pšenice ani jiné skutečnosti, z nichž by bylo zřejmé, že škoda vznikla právě jí. Tuto absenci skutkových tvrzení neodstranil ani odvolací soud. 2) V dopisu žalobkyně ze dne 1. 6. 2006 je rozsah škod uváděn pouze „orientačně“. Toto skutkové zjištění označuje dovolatelka za účelové zkreslení obsahu předmětného dopisu, v řadě míst je s obsahem dopisu v příkrém rozporu a neodpovídá jazykovému projevu žalobkyně. Skutečnost, že jde o konečné vyčíslení výše škody, jejíž úhrady se žalobkyně na žalované domáhá, vyplývá jak ze samotného označení dopisu jako výzvy k náhradě škody, tak i z jeho dalšího obsahu, kdy žalobkyně uvedla celkovou výši škody a vyzvala žalovanou k její úhradě k datu, který předchází datum sklizně. Podle dovolatelky z dopisu nelze dovozovat závěr, že v něm žalobkyně provádí pouze předběžné vyčíslení nároku, které má orientační charakter a které

bude dodatečně doplněno po sklizni v okamžiku, kdy bude žalobkyni známa výše ušlého zisku, jak konstatuje odvolací soud v napadeném rozsudku. 3) Ozimá pšenice je polní plodinou, u které lze škodu způsobenou zvěří vyčíslit teprve po sklizni. Dovolatelka je přesvědčena, že obecný skutkový závěr, že výši ušlého zisku na polních plodinách a zemědělských porostech lze zjistit vždy zásadně až v době sklizně, neplatí. Nejde o skutečnost obecně známou nebo známou soudu z jeho činnosti ve smyslu § 121 o. s. ř., v řízení nevyplývala ani ze shodných tvrzení účastníků a nebyla ani předmětem dokazování stejně jako skutkové zjištění odvolacího soudu, že ozimá pšenice odrůdy Ludvík je polní plodinou, u které lze škodu způsobenou zvěří vyčíslit teprve v době sklizně. Odvolací soud tak učinil předmětný skutkový závěr zcela sám pouze na základě tvrzení žalobkyně bez provedení dokazování. Nesprávné právní posouzení spatřuje dovolatelka v závěrech odvolacího soudu, že dopis žalobkyně ze dne 1. 6. 2006 nemá povahu „vyčíslení škody“, nýbrž jde o další „uplatnění“ škody. Dopis žalobkyně ze dne 1. 6. 2006 je třeba jako právní úkon vykládat za pomoci ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. nejen podle jazykového vyjádření, ale i podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, a to za předpokladu, že vůle není v rozporu s jazykovým projevem jednajícího. Jak již dovolatelka uvedla, výklad dopisu odvolacím soudem je v příkrém rozporu s jazykovým projevem žalobkyně, která zcela jednoznačně vyzvala ŠLPK pod pohrůžkou podání žaloby, aby do určitého dne, předcházejícího provedení sklizně, provedl úhradu škody, jejíž výše byla v dopise zcela jednoznačným způsobem vyčíslena a která obsahovala i vypočtený ušlý zisk žalobkyně, jednalo se tak o vyčíslení nároku na náhradu škody, nejen jeho uplatnění. Druhý nesprávný právní závěr odvolacího soudu spočívá v tom, že šedesátidenní a tříměsíční prekluzivní lhůta k uplatnění nároku u soudu nemůže začít běžet dříve, než po provedení sklizně, přestože poškozený uplatnil a vyčíslil nárok na náhradu škody ještě před provedením sklizně, a je v rozporu s hypotézou právní normy obsažené v § 55 odst. 3, věta druhá, zákona vyjádřené slovy „Pokud uživatel honitby nenahradí škodu do 60 dnů ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok a vyčíslil výši škody...“. Počátek běhu lhůty je stanoven k okamžiku kumulativního splnění dvou podmínek, a to uplatnění nároku a vyčíslení výše škody. Ustanovení § 55 odst. 2 zákona připouští dvojí formu vyčíslení výše škody způsobené zvěří - buď lze nárok na náhradu škody uplatnit a současně vyčíslit škodu, nebo je-li možné škodu vyčíslit až v době sklizně, lze nárok uplatnit bez údaje o její výši a tu vyčíslit až po provedené sklizni. Dovolatelka se domnívá, že je vždy zásadně na poškozeném, kterou z obou forem vyčíslení výše škody s přihlédnutím k technickým možnostem i metodám výpočtu výše škody zvolí. Pro obě formy však platí, že prekluzivní lhůta podle § 55 odst. 3, 4 zákona počíná běžet vždy okamžikem, kdy je nárok na náhradu škody uplatněn a výše škody vyčíslena. Žalobkyně si zvolila první formu, nárok uplatnila a výši škody vyčíslila dne 14. 6. 2006, kdy byl žalované doručen dopis ze dne 1. 6. 2006, tj. ještě před sklizní. Tím došlo k naplnění obou podmínek pro počátek běhu šedesátidenní a tříměsíční prekluzivní lhůty k podání žaloby, jehož účinky nemohla žalobkyně dodatečně vyloučit poukazem na to, že provedla nové vyčíslení výše škody po sklizni. Vadu řízení, která mohla vést k nesprávnému rozhodnutí ve věci, spatřuje dovolatelka v tom, že odvolací soud se nezabýval otázkou spoluzavinění žalobkyně na vzniku škody, ačkoliv dovolatelka namítala, že ze strany žalobkyně nebyla učiněna žádná opatření k zabránění škod, která je vlastník, popř. nájemce honebního pozemku povinen činit podle § 53 zákona.

Navrhla, aby odvolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., je důvodné.

Dovolatelka sice poukazuje především na nesprávná skutková zjištění, na nichž založil odvolací soud své rozhodnutí, podle obsahu dovolání však napadá i nesprávný výklad úpravy prekluze nároku, tedy vytýká nesprávné právní posouzení věci. Tento dovolací důvod (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 55 odst. 1 písm. a) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění účinném od 28. 2. 2003, tj. po novele provedené zákonem č. 59/2003 Sb., nárok na náhradu škody způsobené zvěří musí poškozený u uživatele honitby uplatnit u škody na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla.

Podle odstavce 2 téhož ustanovení současně s uplatněním nároku na náhradu škody způsobené zvěří vyčíslí poškozený výši škody. Na polních plodinách a zemědělských porostech, u nichž lze škodu vyčíslit teprve v době sklizně, ji poškozený vyčíslí do 15 dnů po provedené sklizni.

Podle odstavce 3 poškozený a uživatel honitby se mají o náhradě škody způsobené zvěří dohodnout. Pokud uživatel honitby nenahradí škodu do 60 dnů ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok a vyčíslil výši škody nebo ve stejné lhůtě neuzavřel s poškozeným písemnou dohodu o náhradě této škody, může poškozený ve lhůtě 3 měsíců uplatnit svůj nárok na náhradu škody u soudu.

Podle odstavce 4, věty první, nárok na náhradu škody způsobené zvěří zaniká, nebyl-li poškozeným uplatněn ve lhůtách uvedených v odstavcích 1 až 3.

Citované ustanovení představuje specifickou úpravu způsobu uplatnění nároku na náhradu škody způsobené zvěří u uživatele honitby. Jeho podstatou je prekluze práva (zánik, k němuž je soud povinen přihlížet z úřední povinnosti), nedodržel-li poškozený ve stanovených lhůtách předepsaný postup a neučinil-li odpovídající úkony k uplatnění nároku. V první řadě je třeba s poukazem na výslovné znění první věty odstavce čtvrtého upozornit, že prekluzivní účinek má marné uplynutí každé ze lhůt upravených zákonem. Prvotní podmínkou k odvrácení prekluze je, aby poškozený učinil vůči odpovědné osobě právní úkon, jehož obsahem je požadavek na náhradu škody způsobené zvěří na polních plodinách. Pro tento úkon stanoví zákon lhůtu dvaceti dnů ode dne, kdy škoda vznikla (§ 55 odst. 1). Ohledně počátku běhu prekluzivní doby je třeba ne zcela jasnou dikci zákona vyložit tak, že vznikem škody se zde míní škodná událost, tedy každé jednotlivé škodlivé působení zvěře na zemědělské pozemky, polní plodiny a zemědělské porosty, od níž počíná běžet lhůta k uplatnění nároku u uživatele honitby (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. [25 Cdo 719/2008](#), publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí NS pod C 7218). Tato fáze má tzv. notifikační charakter, neboť slouží zejména k ověření mechanismu vzniku škody a k závěru, zda je vůbec dán základ odpovědnosti. Proto je nutno tento úkon doplnit o vyčíslení náhrady, v němž poškozený sděluje charakter utrpěných újem a její výši. Podle toho, zda jde o škodu, která je zjistitelná dříve, než jsou poškozené porosty sklizeny, či nikoliv, rozlišuje se dvojí režim. V případě, že je rozsah škody zřejmý okamžitě, aniž by bylo nutno čekat dozrání nepoškozených plodin (např. když porosty byly zcela zničeny nebo byly ztraceny vynaložené náklady), je lhůta pro tento úkon spojena se samotným uplatněním nároku, tj. činí shodně dvacet dní počítaných od téhož okamžiku vzniku škody. Oproti tomu právě pro případy, kdy se poškození plodin projeví až poté, co byla provedena jejich sklizeň, tedy jestliže teprve porovnáním očekávaného výnosu se skutečným lze určit ztrátu, zakládá zákon samostatně běžící lhůtu v délce patnácti dnů, jejíž počátek odkládá až k ukončení sklizně (§ 55 odst. 2, věta druhá, zákona).

Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud vyložil ustanovení upravující prekluzi nároku správně a důvodně shledal vzhledem ke konkrétním skutkovým okolnostem v projednávané věci, že k zániku nároku nedošlo. Žalobkyně totiž požaduje náhradu za ztrátu na výnosu ozimé pšenice, jejíž část byla

v jarním období poškozena černou zvěří; je tedy zřejmé, že rozsah ztráty bylo možno určit teprve poté, co bylo obilí sklizeno, neboť teprve tehdy byl zjištěn skutečně dosažený výnos, který je podle tvrzení žalobkyně nižší než předpokládaný výnos obvyklý. Není tedy pochyb o tom, že charakterem újmy se tento nárok řadí k těm, pro které zákon stanoví dodatečnou patnáctidenní lhůtu ode dne sklizně. Jde o objektivní kvalifikaci tohoto nároku, na němž nic nemůže změnit okolnost, že po uplatnění nároku v dubnu 2006 (notifikaci zásahu černé zvěře) žalobkyně předběžně své nároky vyčíslovala dříve, než jí začala lhůta pro vyčíslení běžet. Subjektivní představa poškozeného ani jeho snaha o urychlené vyčíslení či omyl, že je již lze provést, nemůže změnit zákonem předepsaný počátek běhu prekluzivní lhůty. Ostatně část dílčích nároků popsanych ve vyčíslení ze dne 1. 6. 2006 (zbytečně vynaložené náklady na polní práce, hnojivo, apod.) žalobkyně v soudním sporu nepožaduje.

Z tohoto pohledu je tedy rozsudek odvolacího soudu správný a bezpředmětné jsou dovolací námítky ke skutkovým zjištěním týkajícím se průběhu uplatňování nároku, neboť popsané závěry lze jednoznačně učinit na základě listinných důkazů, o jejichž pravosti a obsahu není pochyb.

Dovolací soud však musel z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) přihlídnout k vadě řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.); jde o rozhodnutí tzv. mezitímním rozsudkem.

Soud rozhoduje tzv. mezitímním rozsudkem (§ 152 odst. 2, věta druhá, o. s. ř.) o základu věci, jímž se rozumí posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného nároku, s výjimkou okolností, které se týkají jen výše nároku, nikoliv jen o dílčí sporné právní otázce, týkající se uplatněného žalobního návrhu (srov. rozsudek publikovaný pod č. 44/1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1851/2002](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí NS pod č. C 2073). V řízení o nároku na náhradu škody způsobené zvěří na polních plodinách základ věci zahrnuje posouzení všech podmínek odpovědnosti uvedených v tomto zákoně kromě výše škody; mezitímní rozsudek lze tedy vydat, je-li vyřešeno, že plodiny žalobkyně v honitbě žalované byly poškozeny zásahem zvěře. Odvolací soud v dané věci správně vyložil, že nárok neprekludoval, avšak z hlediska naplnění podmínek odpovědnosti žalovaného uživatele honitby vyšel z toho, že mezi účastníky není sporu o tom, že škoda na plodinách byla způsobena černou zvěří. Nezabýval se však výhradami, které od počátku žalovaná vznáší jednak k aktivní legitimaci žalobkyně, totiž že poškozením plodin nevznikla újma žalobkyni, která své vlastnické právo k nim nedoložila, jednak ke spoluzavinění žalobkyně, která neučinila předepsaná opatření k zabránění vzniku škod. Pak je ovšem zřejmé, že bez vyřešení těchto sporných otázek nebyly dány podmínky pro vydání mezitímního rozsudku; takový postup představuje vzhledem k ustanovení § 152 odst. 2 o. s. ř. vadu, která mohla mít vliv na správnost rozhodnutí (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil spolu se závislým výrokem o náhradě nákladů řízení (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.); jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, se vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, který se vzhledem k odlišnému právnímu názoru na prekluzi nároku otázkou podmínek odpovědnosti za škodu vůbec nezabýval, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, odst. 3 o. s. ř.).